

# Karlově do roku 1920

Prudký rozvoj chemie vedl k tomu, že dvorským dekretem z 24. září 1810 byly odděleny dosud spojené přednášky chemie od botaniky a byla zřízena **samostatná profesura chemie**.

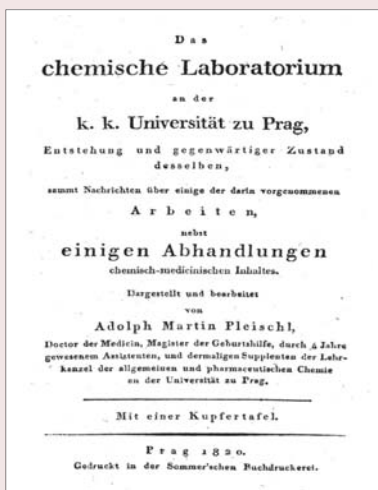
Prvním profesorem chemie se roku 1812 stal **Johann Christoph Joseph von Freyßmuth** (1786–1819). Jeho zásluhou se podařilo roku 1816 vybudovat samostatný chemický ústav lékařské fakulty s latinským názvem „*Laboratorium chymicum*“.

Po předčasné Freyßmuthově smrti se přednášek chemie ujímá jeho žák **Adolf Martin Pleischl** (1787–1867). Roku 1820 vydává spis *Das chemische Laboratorium an der k. k. Universität zu Prag*, popisující historii chemické laboratoře Karlo-Ferdinandovy univerzity, včetně detailního výčtu přístrojů a sbírky chemikálií, a popisu demonstračních experimentů předváděných na přednáškách. Pleischl byl výtečný experimentátor a publikoval celou řadu prací z nejrůznějších oborů chemie. Pleischlovým žákem byl mezi mnoha jinými i jeden z nejvýznačnějších českých přírodovědců 19. století **Jan Svatopluk Presl** (1791–1849), tvůrce české chemické terminologie.

Pleischl byl v roce 1838 povolán na vídeňskou univerzitu, a teprve po dvouletém provizoriu se přednášek z chemie ujímá **Joseph Redtenbacher** (1810–1870). Ten od akademického roku 1842/1843 zavádí na naší univerzitě – poprvé v celém Rakouském císařství – přednášky z analytické chemie včetně praktických cvičení v laboratoři. Vlastní Redtenbacherova výzkumná práce se zaměřovala na rozborů minerálních vod, na v té době progresivní a velmi důležité stanovování atomových vah, ale i na oblast organické chemie, zejména mastných kyselin. V roce 1848 je Redtenbacher povolán na Vídeňskou univerzitu. Jeho odchod se tak kryje s velkou reformou univerzitního studia, při které bylo výnosem ze dne 16. října 1849 rozhodnuto o přesunu kateder chemie, botaniky, mineralogie a zoologie na fakultu filozofickou.



**Johann Christoph Joseph von Freyßmuth**, v letech 1812–1819 první profesor chemie na lékařské fakultě.



**Adolf Martin Pleischl**, profesor chemie v letech 1819–1839 a titulní list jeho spisu *Das chemische Laboratorium an der k. k. Universität zu Prag* z roku 1820.



**Joseph Redtenbacher**, profesor chemie lékařské fakulty v letech 1840–1848.

## Chemie na filozofické fakultě (1848 – 1920)

Prudký rozvoj přírodních věd během první poloviny 19. století vedl k reformám univerzitního studia, v jejichž důsledku došlo roku 1848 k přesunu jejich výuky na filozofickou fakultu, kde zaujaly místo jako svébytné obory.

Prvním profesorem chemie na filozofické fakultě tehdejší Karlo-Ferdinandovy univerzity se stal Vídeňan **Friedrich Rochleder** (1819–1874). Jeho přednášky byly určeny kandidátům učitelství středních škol, ale navštěvovali je i posluchači lékařství a farmacie jinak studující na lékařské fakultě. Ve vědecké činnosti se zaměřoval na přírodní látky, a vedle řady publikací v časopisech vydal v roce 1858 knihu *Anleitung zur Analyse von Pflanzen und Pflanzentheilen*. Roku 1869 byl povolán do Vídně.

Krátce poté zajišťuje výuku chemie v letech 1869–1875 **Adolf Lieben** (1836–1914), zaměřený na organickou chemii, následovaný **Eduardem Linnemannem** (1841–1886). Ten ale při dělení univerzity na českou a německou část roku 1882 přechází na Německou Karlo-Ferdinandovu univerzitu.

Po rozdělení univerzity roku 1882 bylo proto nutné chemický ústav České Karlo-Ferdinandovy univerzity – zvaný „*C. k. chemické laboratorium*“ – zcela nově vybudovat. Úkolu se ujal významný český chemik **Vojtěch Šafařík** (1831–1902), předtím profesor pražské polytechniky, autor prvních českých vysokoškolských učebnic chemie (*Počátkové chemie*, 1884) a zakladatel českého chemického názvosloví. Svoji vědeckou činnost zaměřoval na komplexní anorganické sloučeniny. Před svým odchodem z fakulty roku 1892 se Šafařík zasloužil o velký rozvoj výuky chemie a jejího výzkumu, neboť prosadil rozdělení chemického laboratoria na tři nové:

- laboratoř pro chemii obecnou, anorganickou a analytickou, v jejímž čele stanul eminentní český chemik **Bohuslav Brauner** (1855–1935), osobní přítel Dmitrije Ivanoviče Mendělejeva,
- laboratoř pro chemii organickou, kterou řídil **Bohuslav Rayman** (1852–1910),
- laboratoř pro chemii farmaceutickou a aplikovanou, v čele s **Augustinem Bělohoubkem** (1847–1908).

Pokračující rozvoj a rozmach chemie a ostatních přírodních věd vedl postupně k úvahám a snahám o založení samostatné přírodovědecké fakulty. První pokus byl učiněn roku 1909, kdy profesori přírodovědných ústavů podali návrh na rozdělení filozofické fakulty. Přes výraznou podporu profesorů humanitních oborů ale příslušné kroky přerušila první světová válka. Teprve po roce 1918 bylo možné zahájit další jednání, jejichž vyvrcholením bylo ustavení přírodovědecké fakulty roku 1920.



**Friedrich Rochleder**, v letech 1848–1869 první profesor chemie na filozofické fakultě Karlo-Ferdinandovy univerzity.



**Vojtěch Šafařík**, v letech 1882–1892 první profesor chemie na České Karlo-Ferdinandově univerzitě a titulní list jeho knihy *Počátkové chemie* z roku 1884, první vysokoškolské učebnice chemie v českém jazyce.



**Bohuslav Brauner**, v letech 1892–1925 profesor obecné, anorganické a analytické chemie.



**Bohuslav Rayman**, v letech 1892–1910 profesor organické chemie.



**Augustin Bělohoubek**, v letech 1892–1909 profesor farmaceutické chemie.